

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет геологічний
Кафедра мінералогії, геохімії і петрографії

Затверджено

на засіданні кафедри мінералогії,
петрографії і геохімії
геологічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31.08.2023 р.)

Завідувач кафедри мінералогії,
петрографії і геохімії

Ірина ПОБЕРЕЖСЬКА

Силабус з навчальної дисципліни

«Мінералогія України»,

**що викладається в межах ОПП “Геохімія та мінералогія”
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 103 Науки про Землю**

Львів 2023р.

Назва дисципліни	Мінералогія України
Адреса викладання дисципліни	вул. Грушевського, 4 м. Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Геологічний факультет, кафедра мінералогії, геохімії і петрографії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 10 “Природничі науки” Спеціальність 103 Науки про Землю
Викладачі дисципліни	<i>Борняк Уляна Іванівна</i> , доцент кафедри мінералогії, петрографії і геохімії, кандидат геологічних наук, доцент <i>Білик Наталія Теодорівна</i> асистент кафедри мінералогії, петрографії і геохімії
Контактна інформація викладачів	ulyana.bornyak@lnu.edu.ua https://geology.lnu.edu.ua/employee/bornyak-ulyana-ivanivna nataliya.bilyk@lnu.edu.ua https://geology.lnu.edu.ua/employee/bilyk-nataliya-teodorivna
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації по курсу відбуваються в день проведення лекцій/практичних занять (на кафедрі, ауд. 218). Також можливі он-лайн консультації через Telegram, Zoom, Teams або подібні ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача
Сторінка курсу	https://geology.lnu.edu.ua/course/mineralohiia-ukrainy
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Мінералогія України» є вибірковою дисципліною вільного вибору студента з циклу загальної підготовки з спеціальності 103 Науки про Землю для ОПП Геохімія і мінералогія, яка викладається в II семестрі в обсязі 3,0 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	«Мінералогія України» ознайомлює студентів із просторовими закономірностями формування та розподілу мінералів в геологічних об'єктах на території України; мінералогічним районуванням та характеристикою мінералогічних провінцій України; характеристикою мінералів, що зустрічаються та які відкриті в Україні; нетрадиційними видами мінеральної сировини і можливістю створення в Україні нових гірничих галузей.
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення вибіркової дисципліни «Мінералогія України» є з'ясування теоретичних основ формування та розподілу мінералів в геологічних об'єктах на території України, ознайомлення з мінералогічним районуванням та мінералогічними провінціями України.
Література для вивчення дисципліни	Основна література: <ol style="list-style-type: none"> 1. Борняк У. Червоноколірні девонські відклади урочища Червоне (Тернопільська область): мінералого-літологічна характеристика та їх використання / У. Борняк, С. Крижевич, І. Побережська, Т. Петришин // Вісник Львівського університету. Серія геолог. – 2017. – Випуск 31. – С. 161-172. 2. Гулій В. Родишища алебастру Галичини/ Гулій В. М., Борняк У.І., Костюк О. В., Степанов В. Б. //Коштовне та декоративне каміння. – 2019. – №3 (97) С. 15-24. 3. Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий

	<p>центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с.</p> <p>4. Геологічні пам'ятки України у 4 томах / За ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського. – Київ – Львів : Державна геологічна служба України, 2006-2011. – Т.1 – 320 с., Т.2 – 320 с., Т.3 – 98 с., Т.4 – 280 с.</p> <p>5. Матковський Орест. Розвиток мінералогічних досліджень у Львівському національному університеті імені Івана Франка / Орест Матковський. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 194 с.</p> <p>6. Мінерали Українських Карпат. Силікати / Гол. Ред. О.Матковський. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 520 с.</p> <p>7. Мінерали Українських Карпат. Процеси мінералоутворення/ Гол. Ред. О.Матковський. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 583 с.</p> <p>Додаткова література:</p> <p>1. Геологічний журнал //Режим доступу: http://geojournal.igs-nas.org.ua/issue/archive</p> <p>2. Записки Українського мінералогічного товариства http:// Режим доступу: dspace.nbuiv.gov.ua/handle/123456789/14016</p> <p>3. Мінералогічний журнал// Режим доступу: http://mineraljournal.org.ua/?q=uk/node/6</p> <p>4. Мінералогічний збірник // Режим доступу: http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/mineralogy</p> <p>Додаються також інтернет-джерела.</p> <p>https://mineralopediaukraine.com/</p> <p>http://ukrmineral.org.ua</p> <p>https://www.mindat.org</p>
Обсяг курсу	Загальна кількість годин - 90. З них: аудиторних годин - 32: лекцій - 16 практичних занять - 16 самостійна робота - 58
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу студент буде : Знати мінералогічне районування України (мінералогічні області, мінералогічні провінції, мінералогічні субпровінції і мінералогічні райони); характеристику мінералів, що зустрічаються та які відкриті в Україні, їх поширення, форми прояву і морфологію, хімічний склад, структурні особливості, фізичні властивості, парагенетичні асоціації та генезис. Вміти діагностувати мінерали за їхніми фізичними ознаками та кристаломорфологічними особливостями; робити висновки щодо їхнього геологічного походження та поширення в Україні.
Ключові слова	Мінерал, парагенетична асоціація, мінералогічне районування України, мінералогічна провінція, геологічна пам'ятка
Формат курсу	Очний
Теми	Подано нижче у табличній формі СХЕМА КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань фахових дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Головні навчальні методи: <ul style="list-style-type: none"> • словесні – лекції, бесіди, бесіди з елементами формування проблемних завдань • наочні – демонстрація, ілюстрація, мультимедійна презентація,

	<p>спостереження</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні – лабораторний метод • дослідницькі – виконання завдань самостійної роботи, спрямованих на активізацію отриманих знань під час аудиторних занять <p>Техніки, які використовуються:</p> <ul style="list-style-type: none"> • метод генерацій ідей • навчальна дискусія • метод кейсів
Необхідне обладнання	Учбова колекція мінералів, шкала Мооса, безквітні палочки, ноутбук, мультимедійний проектор
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Для заліку бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • контрольні заміри в письмовому вигляді - максимальна кількість балів 15. Проводиться 3 заміри. Максимальна кількість балів за 1 замір - 5 • виконання лабораторних робіт – 40 балів: 8 робіт по 5 балів за кожен • індивідуальні завдання для самостійної роботи (3 реферати). Теми рефератів вказані в схемі курсу. Максимальна кількість балів – 45 (за один реферат 15 балів) • Підсумкова максимальна кількість балів - 100. <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на контрольних замірах, лабораторних заняттях, самостійній роботі. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу

Схема курсу “Мінералогія України”

Тиж-день	Тема, короткі тези	Форма занять	Література	К-ть годин
1	Основні напрями мінералогічних досліджень в Україні. Загальна характеристика мінералогії України. Класифікація мінералів.	Лекція	Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с. Матковський Орест. Розвиток мінералогічних досліджень у Львівському національному університеті імені Івана Франка / Орест Матковський. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 194 с. Павлишин В.І. Історія мінералогії в Україні. Від глибокої давнини до 90-х років XX ст. / В. Павлишин, О. Матковський, С. Довгий. – Київ, 2019. – 464 с.	2
2	Мінерали відкриті в надрах України. Мінералогічне районування території України.	Лекція, контрольний замір	Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с. Матковський Орест. Розвиток мінералогічних досліджень у Львівському національному університеті імені Івана Франка / Орест Матковський. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 194 с. Павлишин В.І. Історія мінералогії в Україні. Від глибокої давнини до 90-х років XX ст. / В. Павлишин, О. Матковський, С. Довгий. – Київ, 2019. – 464 с.	2
3	Мінералогічна область Українського щита.	Лекція	Геологічні пам'ятки України у 4 томах / За ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського. – Київ – Львів : Державна геологічна служба України, 2006-2011. – Т.1 – 320 с., Т.2 – 320 с., Т.3 – 98 с., Т.4 – 280 с. Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с.	2
4	Дніпрово-Донецька мінералогічна область	Лекція	Геологічні пам'ятки України у 4 томах / За ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського. – Київ – Львів : Державна геологічна служба України, 2006-2011. – Т.1 – 320 с., Т.2 – 320 с., Т.3 – 98 с., Т.4 – 280 с. Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с.	2
5	Дністерсько-Причорноморська мінералогічна область	Лекція	Геологічні пам'ятки України у 4 томах / За ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського. – Київ – Львів : Державна геологічна служба України, 2006-2011. – Т.1 – 320 с., Т.2 – 320 с., Т.3 – 98 с., Т.4 – 280 с. Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с. Гулій В. Родовища алебастру Галичини / Гулій В. М., Борняк У.І., Костюк О. В., Степанов В. Б. // Коштовне та декоративне каміння. – 2019. – №3 (97) С. 15-24. Борняк У. Червоноколірні девонські відклади урочища Червоне (Тернопільська область): мінералого-літологічна характеристика та їх використання / У. Борняк, С. Крижевич, І. Побережська, Т. Петришин // Вісник Львівського університету. Серія геолог. – 2017. – Випуск 31. – С. 161-172.	2
6	Карпатсько-Кримська мінералогічна область	Лекція, контрольний замір	Геологічні пам'ятки України у 4 томах / За ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського. – Київ – Львів : Державна геологічна служба України, 2006-2011. – Т.1 – 320 с., Т.2 – 320 с., Т.3 – 98 с., Т.4 – 280 с. Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с. Мінерали Українських Карпат. Силікати / Гол.	2

			Ред. О.Матковський. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 520 с. Мінерали Українських Карпат. Процеси мінералоутворення / Гол. Ред. О.Матковський. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 583 с.	
7	Нетрадиційні види мінеральної сировини перспективи створення в Україні нових гірничорудних галузей. Мінералогічні аспекти техногенезу. Утилізація техногенної сировини в Україні	Лекція	Геологічні пам'ятки України у 4 томах / За ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського. – Київ – Львів : Державна геологічна служба України, 2006-2011. – Т.1 – 320 с., Т.2 – 320 с., Т.3 – 98 с., Т.4 – 280 с. Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с.	2
8	Геологічні пам'ятки природи України та їх наукове значення. Місцезнаходження рідкісних або добре виражених мінералів і руд, що характеризують еталонні типи мінералоутворення в Україні.	Лекція, контрольний замір	Геологічні пам'ятки України у 4 томах / За ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського. – Київ – Львів : Державна геологічна служба України, 2006-2011. – Т.1 – 320 с., Т.2 – 320 с., Т.3 – 98 с., Т.4 – 280 с.	2
	Всього			16
1	Прості речовини. Сульфіди (халькогеніди). Характеристика та особливості поширення в Україні.	практичні	Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с.	2
2	Оксиди і гідроксиди. Характеристика та особливості поширення в Україні.	практичні	Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с.	2
3	Силікати. Острівні силікати. Кільцеві силікати. Характеристика та особливості поширення в Україні.	практичні	Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с.	2
4	Силікати. Ланцюжкові силікати. Шаруваті та каркасні силікати. Характеристика та особливості поширення в Україні.	практичні	Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с.	2
5	Карбонати. Характеристика та особливості поширення в Україні.	практичні	Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с.	2
6	Сульфати. Характеристика та особливості поширення в Україні.	практичні	Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с.	2
7	Фосфати. Характеристика та особливості поширення в Україні.	практичні	Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с.	2
8	Галоїди. Характеристика та особливості поширення в Україні.	практичні	Матковський О. Основи мінералогії України: підручник / О. Матковський, В. Павлишин, Є. Сливко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 856 с.	2
	Всього			16

Для поглибленого опрацювання всіх тем і розділів курсу “Мінералогія України” пропонуються наступні теми рефератів:

Тема реферату		Форма занять	Література
I блок	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мінералогія та родовища корисних копалин Кіровоградського мегаблоку. 2. Мінералогія та родовища корисних копалин Передкарпатського прогину. 3. Мінералогія та родовища корисних копалин Карпатської складчастої структури. 4. Мінералогія та родовища корисних копалин Закарпатського внутрішнього прогину. 5. Мінералогія та родовища корисних копалин Центральодніпровської мінералогічної субпровінції 6. Мінералогія та родовища корисних копалин Октябрського лужного масиву. 7. Приазов'я: породоутворюючі мінерали та пов'язані з ними родовища корисних копалин 8. Загальна характеристика та районування Подільсько-Бузької мінералогічної субпровінції 9. Загальна характеристика та районування Мармароської мінералогічної субпровінції 10. Загальна характеристика та районування Кримської мінералогічної провінції 11. Загальна характеристика та районування Прип'ятсько-Дністерської мінералогічної субпровінції 12. Загальна характеристика та районування Львівсько-Тернопільської мінералогічної субпровінції 13. Загальна характеристика та районування Бахмутсько-Нагольчанської мінералогічної субпровінції 14. Загальна характеристика та районування Придніпровсько-Приазовської мінералогічної субпровінції 15. Загальна характеристика та районування Східноприазовської мінералогічної субпровінції 16. Загальна характеристика та районування Добруджської мінералогічної провінції 	самостійна робота	6, 7, додаткова 1-4, інтернет-джерела
II	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мінералогічні пам'ятки природи Львівської, Івано-франківської та Тернопільської областей. 2. Мінералогічні пам'ятки природи Волинської, Житомирської та Рівненської областей 3. Мінералогічні пам'ятки природи 	самостійна робота	4, додаткова 1-4, інтернет-джерела

блок	<p>Закарпатської, Хмельницької та Чернівецької областей</p> <p>4. Мінералогічні пам'ятки природи Полтавської, Київської та Черкаської областей</p> <p>5. Мінералогічні пам'ятки природи Харківської, Донецької та Луганської областей</p>		
III блок	<p>1. Органічні сполуки. Характеристика та особливості поширення в Україні.</p> <p>2. Золото та золоторудна сировина в Україні.</p> <p>3. Мідь та міднорудна сировина в Україні</p> <p>4. Рідкісні метали та рідкіснометалева сировина в Україні.</p> <p>5. Кварцовожильна сировина – перспективи видобутку в Україні</p> <p>6. Техногенна мінеральна сировина.</p> <p>7. Алмазоносність надр України</p> <p>8. Утилізація техногенних відходів, як елемент комплексного використання мінерально-сировинних ресурсів України.</p> <p>9. Родовища та рудопрояви коштовного каміння в Україні</p> <p>10.Родовища декоративного каміння в Україні</p>	самостійна робота	3, 6,7, додаткова 1-4, інтернет-джерела
	Всього		58